

แนวทางการพัฒนารูปแบบ การสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด ในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ* The Development of Investigation and Inquiry Model on Transnational Drugs Organized Crime

จักรี กันธิยะ**

Chakri Kanthiya

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย***

Jutharat Ua-amnoey

■ บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดและเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย (1) กองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด จำนวน 4 ราย (2) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จำนวน 3 ราย (3) กรมสอบสวนคดีพิเศษ จำนวน 3 ราย (4) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

This research paper is part of the Doctor of Philosophy Program in Criminology and Criminal Justice, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

** นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Ph.D. (Candidate). Doctor of Philosophy Program in Criminology and Criminal Justice, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

***รองศาสตราจารย์, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Associate Professor, Program in Criminology and Criminal Justice, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

Received: September 30, 2020 Revised: November 30, 2020 Accepted: December 3, 2020

จำนวน 2 ราย (5) สำนักงานกลางแห่งชาติ ตำรวจสากลกรุงเทพ กองการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 3 ราย (6) สำนักงานคดียาเสพติดสำนักงานอัยการสูงสุด จำนวน 3 ราย (7) แผนกคดียาเสพติด ศาลอาญา จำนวน 3 ราย และ (8) นักวิชาการด้านอาชญาวิทยา และการบริหารงานยุติธรรม จำนวน 2 ราย เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคของการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในประเทศไทยประกอบด้วย (1.1) ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ยังขาดยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพและขาดนโยบายในการป้องกันและปราบปรามคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอย่างจริงจัง (1.2) ด้านกฎหมายและการลงโทษซึ่งการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษยังขาดประสิทธิภาพและไม่มีการนำมาตราการมาใช้อย่างจริงจัง (1.3) ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติงานในการสืบสวนสอบสวนแต่ละหน่วยงานแตกต่างกัน ตลอดจนไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดี (1.4) ด้านบุคลากรเจ้าหน้าที่รัฐขาดประสบการณ์ในคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และ (2) แนวทางการพัฒนารูปแบบการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทยภาครัฐต้องมีแนวทางการพัฒนาในด้าน (2.1) นโยบายและยุทธศาสตร์ โดยการพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ยาเสพติด

(2.2) ด้านกฎหมายและการลงโทษ เช่น การแก้ไขกฎหมาย/แนวทางการปฏิบัติระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว (2.3) ด้านหน่วยงานสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการเข้าถึงข้อมูล ตลอดจนหน่วยงานภาคีทั้งในและต่างประเทศ และ (2.4) ด้านบุคลากร เช่น ความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมทั้งนี้การพัฒนาดังกล่าวเพื่อให้การดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น และนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การสืบสวนสอบสวน, คดียาเสพติด, องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

■ Abstract

The objective of this research is to study problems and obstacles in investigating narcotic drug in Thailand. Moreover, it aims at studying the guidelines in developing investigation form in narcotic drug as transnational organized crime in Thailand. This study is qualitative research by document study and in-depth interview of personnel in judicial processes. They compose of (1) four officers from Narcotics Suppression Bureau, (2) three officers from Office of the Narcotics Control Board (ONCB), (3) three personnel from Department of Special

Investigation, (4) two personnel from Immigration Bureau, 5) three personnel from INTERPOL NCB Ban, Foreign Affairs Division, (6) three personnel from Office of Narcotics Litigation, Office of the Attorney General, (7) three personnel from Drug case Department, Criminal Court and 8) two experts from Criminology and Justice Administration. Meanwhile, research tools embrace structured in-depth interview, and the author analyzed information through content analysis so as to answer research questions. Research findings revealed that (1) Problems and obstacles of investigation in narcotic case in Thailand composes of (1.1) In term of policy and strategy, there are still lacking in effective strategies and policies in seriously preventing and suppressing narcotic drug as transnational organized crime, (1.2) As for legal aspect and punishment, law enforcement and punishment lack for efficiency without using serious measures, (1.3) With regard to agencies involved in operating and investigating, each agency not only works differently but also lacks cooperation from related agencies to provide information beneficial to cases and (1.4) As to personnel, government officer still lack for experience in narcotic case as transnational organized crime, (2) In relation to the guidelines in developing investigation form in narcotic drug as transnational organized crime in

Thailand, the government needs to have development guidelines in term of (2.1) policy and strategy by developing them in consistence with narcotic situation, (2.2) law and punishment, such as correcting legal mechanism/ operational guidelines and involved regulations suitable for the official so that they can access to any information quickly, (2.3) agency side by building cooperation with private sector, including both domestic and international party agencies, to access to information and (2.4) personnel side, such as knowledge, understanding, expertise, and also human resources. This development leads investigation in the case of narcotics as transnational organized crime in Thailand to become more efficient while being able to take those perpetrators to be punished according to the law.

Keywords: Guidelines, Development, Investigation, Narcotic Drug, Transnational Organized Crime

■ บทนำ

อาชญากรรมข้ามชาติ (transnational crime) เป็นอาชญากรรมรูปแบบหนึ่งและมีภัยคุกคามที่รุนแรงต่อความมั่นคงของมนุษย์ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง รวมถึงภาพรวมในการพัฒนาของประเทศ (Caballero-Anthony & Hangzo, 2013) ประเทศไทยเป็น

หนึ่งในสมาชิกของสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ต้องเผชิญกับการเปิดประเทศอย่างเสรีสู่อาเซียนทำให้ภูมิภาคอาเซียนได้เผชิญหน้ากับปัญหาการค้ายาเสพติดข้ามชาติ (narcotics and trafficking in illegal drugs) โดยการก่อตั้งขององค์กรที่ก่ออาชญากรรมเหล่านี้ที่มีผลต่อความมั่นคงและเสถียรภาพในระดับภูมิภาค (Pushpanathan, 1999) ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในอาเซียนรวมถึงประเทศไทยที่สำคัญ ได้แก่ การค้ายาเสพติด การฟอกเงิน โสเภณีโจรสลัด การลักลอบค้าอาวุธ การลักลอบข้อมูลบัตรเครดิต การคอร์รัปชันและการค้ายาเสพติดข้ามชาติ (อาภาศิริ สุวรรณานนท์, 2556) โดยแนวโน้มสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทยตั้งแต่ในช่วงปลาย พ.ศ. 2559

ต่อเนื่องถึงพ.ศ. 2560 สถานการณ์เริ่มมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นมียาเสพติดจำนวนมากถูกลักลอบนำเข้าประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาบ้าและยาไอซ์เกิดภาวะการณ์ผลิตมากกว่าความต้องการใช้ภายในประเทศ (over supply) ส่งผลให้นักค้ายาเสพติดพยายามกระตุ้นความต้องการใช้ยาเสพติดและนอกจากประเทศไทยจะเป็นตลาดของการค้ายาเสพติดแล้วยังเป็นทางผ่านไปยังประเทศที่ 3 อีกด้วย ดังนั้น จึงมีแนวโน้มว่าสถานการณ์ยาเสพติดจะยังคงมีความรุนแรงและขยายตัวสูงขึ้นและเมื่อศึกษาข้อมูลสถิติการจับกุมคดียาเสพติดปรากฏว่าการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศใน พ.ศ. 2557-2561 พบดังนี้

ตารางที่ 1 สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศเมื่อเปรียบเทียบระหว่าง พ.ศ. 2557-2561

ยาเสพติด	ข้อมูล	พ.ศ.				
		2557	2558	2559	2560	2561
ยาบ้า	จำนวนคดี	154,526	119,916	120,816	132,410	171,678
	ของกลาง (ล้านเม็ด)	112.22	112.08	124.75	248.16	539.76
ไอซ์	จำนวนคดี	11,463	10,952	18,050	15,532	19,313
	ของกลาง (กิโลกรัม)	1,038.98	1,147.09	2,315.37	6,184.84	18,821.24
เฮโรอีน	จำนวนคดี	1,097	914	857	772	1,125
	ของกลาง (กิโลกรัม)	371.23	237.12	334.30	646.30	1,189.58
โคเคน	จำนวนคดี	144	73	68	58	64
	ของกลาง (กิโลกรัม)	29,352	56.73	54.97	41.25	53.60
กัญชาแห้ง	จำนวนคดี	13,958	11,897	11,313	8,629	8,584
	ของกลาง (กิโลกรัม)	32,206.98	25,197.42	31,878.05	31,701.70	44,143.55
พืชกระท่อม	จำนวนคดี	15,314	23,080	23,597	20,560	18,315
	ของกลาง (กิโลกรัม)	55,562.82	73,345.09	89,931.49	94,425.37	73,648.88
คีตามีน	จำนวนคดี	178	-	413	295	430
	ของกลาง (กิโลกรัม)	40.07	-	142.96	549.90	1,123.66

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2561

จากตารางที่ 1 เมื่อเปรียบเทียบสถิติผล การจับกุมโดยภาพรวมตั้งแต่ พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2561 พบว่า โดยเฉพา ยาบ้าและยาไอซ์ มีจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้นและลดลงสลับกันไป ทั้งจำนวนคดีและปริมาณของกลาง แต่จะเห็น ได้ว่าใน พ.ศ. 2561 มีจำนวนคดีและของกลาง สูงขึ้นมากอย่างเห็นได้ชัดเจน ถึงแม้ฝ่ายรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม ยาเสพติดจะมีมาตรการหรือนโยบายในการ ป้องกันและปราบปรามแต่คดียาเสพติดก็ยัง ไม่ลดลง โดยคดียาเสพติดในประเทศนั้นมียก ผู้กระทำผิดทั้งที่เป็นคนไทย รวมถึงชาวต่างชาติ ที่มาพำนักในประเทศไทยและใช้ประเทศไทย เป็นแหล่งที่พักยาเสพติดรายใหญ่เพื่อส่งต่อ ไปยังประเทศอื่น ๆ จึงทำให้เกิดผลกระทบ ต่อประเทศไทยในหลายด้านทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง นอกจากนี้แล้ว United Nations Office on Drugs and Crime (2011) ประเมินว่า ยาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่สร้างรายได้ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 20 ของอาชญากรรม ทั้งหมดแต่จะมากถึงร้อยละ 50 ของอาชญากรรม ข้ามชาติและการฟอกเงินจากยาเสพติดมีมูลค่า ถึงร้อยละ 0.4-0.6 ของขนาดเศรษฐกิจโลก โดยประเมินว่าผลกระทบทางลบด้านสังคม และเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากปัญหายาเสพติด มีมากถึง 2 เท่าของรายได้ (ลักกรินทร์ นิยมศิลป์, 2558) จากรายงานยาเสพติดโลก ค.ศ. 2019 (United Nations, 2019) เป็นรายงานสถานการณ์ ต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติดทั่วโลกฉบับล่าสุด ที่สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรม แห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime: UNODC) ได้จัดทำขึ้นโดย รายงานฉบับนี้นำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจล่าสุด

เกี่ยวกับสถานการณ์ของเมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine) โดย UNODC รายงานว่า จำนวนครั้งของการจับกุมเมทแอมเฟตามีน ได้เพิ่มขึ้นถึง 5 เท่า ในช่วง ค.ศ. 2009-2017 ยิ่งไปกว่านั้นเมทแอมเฟตามีนยังเป็น ATS (Amphetamine-Type Stimulants) ที่ถูกจับกุมได้ ในปริมาณสูงสุดในช่วง ค.ศ. 2013-2017 คิดเป็น 66% ของปริมาณ ATS ที่จับกุมกันทั่วโลก (United Nations, 2019)

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวซึ่งเป็นเส้นทาง ในการคมนาคมขนส่งที่สำคัญประเทศหนึ่งในภูมิภาคอาเซียนส่งผลให้มีการเดินทางเข้า-ออก ประเทศของชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากทำให้ ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการก่อการร้าย ของกลุ่มต่างชาติซึ่งมีเป้าหมายในการก่ออาชญากรรม ที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคง ของประเทศที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มี ความพยายามในการสกัดกั้น ฝักระวังบุคคล อันตรายที่เป็นภัยคุกคามหรือคนร้ายข้ามชาติ โดยจะสกัดกั้นไม่ให้เข้ามาในประเทศไทยและไม่ให้ ใช้ประเทศไทยเป็นที่หลบซ่อนหรือเตรียมการ ในการกระทำความผิดข้ามชาติโดยเฉพาะ ยาเสพติดที่ได้สร้างผลกระทบไปทั่วโลกทำให้ การสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดซึ่งเป็นการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและหลักฐาน ของพนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่จึงมีขั้นตอน การปฏิบัติหลายรูปแบบด้วยกัน สำหรับ ประเทศไทย (ในทางปฏิบัติ) รูปแบบการสืบสวน สอบสวนในคดียาเสพติดในลักษณะองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติมีรูปแบบหรือแนวทาง

ในการสืบสวนสอบสวนคือส่วนใหญ่จะมีการสืบสวน การแสวงหาพยานหลักฐานก่อนเกิดเหตุ เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องอันเป็นองค์ประกอบความผิดอีกทั้งตัวบุคคลที่จะดำเนินการจับกุมและดำเนินคดีซึ่งรูปแบบในการแสวงหาข้อมูลพยานหลักฐานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงนั้นถึงแม้ว่าปัจจุบัน จะมีเครื่องมือที่ใช้ในการสืบสวนหลายช่องทาง แต่ยังเป็นการปฏิบัติที่ยังไม่มีรูปแบบที่แน่นอนชัดเจน ทั้งนี้ ต้องคอยปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามกรณีและตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจึงทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในส่วนของ การปฏิบัติในหลาย ๆ ครั้งที่มีการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดี เช่น ในกรณีการจับกุมนายไชชนะ แก้วพิมพา สัญชาติลาวที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการปราบปรามยาเสพติดจับกุมซึ่งในกรณีนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้สืบสวนสอบสวนขยายผลการจับกุมกลุ่มองค์กรยาเสพติดกลุ่มหนึ่งแล้ว พบว่า นายไชชนะมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มองค์กรยาเสพติดดังกล่าวแต่ไม่สามารถดำเนินการติดตามไปจับกุมตัวได้เนื่องจากนายไชชนะพักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่นอกราชอาณาจักรจึงทำได้เพียงการสืบสวนสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อขออนุมัติศาลออกหมายจับเท่านั้น แต่ไม่สามารถที่จะติดตามจับกุมได้ในห้วงเวลาของการสืบสวนสอบสวนขยายผลภายหลังการจับกุมกลุ่มผู้กระทำความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องในองค์กรเดียวกันได้ อย่างไรก็ตามในประเทศไทยยังพบว่ายังมีปัญหาอยู่มากดังที่กล่าวจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงแนวทางการพัฒนารูปแบบการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อให้สามารถมีแนวทางการจับกุมผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

■ วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย

■ ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาถึง (1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในประเทศไทย และ (2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย

หน่วยในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพคือ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม (ระดับปฏิบัติการและระดับนโยบาย) ประกอบด้วย (1) กองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2) กรมสอบสวนคดีพิเศษ (3) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (4) สำนักงานกลางแห่งชาติตำรวจสากลกรุงเทพ กองการต่างประเทศ ตำรวจสากลแห่งชาติ (5) สำนักงานคดียาเสพติด สำนักงานอัยการสูงสุด (6) แผนกคดียาเสพติด ศาลอาญา และ (7) นักวิชาการด้านอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการคัดเลือก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมในระดับปฏิบัติและระดับนโยบายจำนวน 23 ราย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ลำดับที่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวน (ราย)
1	กองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด	4
2	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	3
3	กรมสอบสวนคดีพิเศษ	3
4	สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง	2
5	สำนักงานกลางแห่งชาติตำรวจสากลกรุงเทพ กองการต่างประเทศ	3
6	สำนักงานคดียาเสพติด สำนักงานอัยการสูงสุด	3
7	แผนกคดียาเสพติด ศาลอาญา	3
8	นักวิชาการด้านอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม	2
รวม		23

โดยบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมในระดับปฏิบัติและระดับนโยบายผู้วิจัยทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) และต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติไม่ต่ำกว่า 3-5 ปี

3. เครื่องมือในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ “แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง” โดยข้อคำถามประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 สถานการณ์ของยาเสพติดประเภทเมทแอมเฟตามีนในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในประเทศไทย

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนารูปแบบการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย

ตอนที่ 5 รูปแบบการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในประเทศไทย

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยโดยนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างที่ได้สร้างขึ้นมานำส่งให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา รวมถึงผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถาม และเนื้อหาและหลังจากนั้นนำมาแก้ไขตามคำแนะนำก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัย

■ ผลการวิจัย

1. ปัญหาและอุปสรรคของการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในประเทศไทย

1.1) ปัญหาและอุปสรรคด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ การขาดยุทธศาสตร์และนโยบายในการป้องกันและปราบปรามคดียาเสพติด

ในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอย่างจริงจัง รวมถึงนโยบายระหว่างประเทศ และการทูตที่ไม่มีความเป็นทางการ ซึ่งการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ยังขาดความสอดคล้องกับสถานการณ์การเกิดปัญหาของยาเสพติดที่เกิดขึ้นในปัจจุบันโดยเฉพาะนโยบายเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้เครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติมีแนวโน้มในการกระทำความผิดมากขึ้น ทั้งนี้ผู้บริหารระดับสูงยังไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากนักจึงทำให้นโยบายและยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการปราบปรามยาเสพติดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเชิงปฏิบัติ

1.2) ปัญหาและอุปสรรคด้านกฎหมาย และการลงโทษ จุดเริ่มต้นของคดี คือ การสืบสวนสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานคดี รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่ไม่ได้รองรับความปลอดภัยเจ้าหน้าที่รัฐ และพยานในคดี ทั้งนี้การดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจะใช้ระยะเวลานาน และมีหลายขั้นตอนทำให้คดีมีความล่าช้า ประกอบกับกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศและพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดนยังไม่มีกำหนดระยะเวลาไว้ นอกจากนี้การบังคับใช้กฎหมายในแต่ละประเทศมีข้อกำหนดไม่เหมือนกันจึงทำให้การบังคับใช้กฎหมาย และการลงโทษยังขาดประสิทธิภาพ ตลอดจนเจ้าหน้าที่รัฐมีการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บางฉบับยังไม่ให้อำนาจแก่งานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่รัฐในการเข้าถึงข้อมูลจากภาคเอกชน เป็นต้น

1.3) ปัญหาและอุปสรรคด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติงานในการสืบสวนสอบสวนของแต่ละหน่วยงานยังมีความแตกต่างกันทั้งในและต่างประเทศถึงแม้จะมีสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการดำเนินงาน แต่การดำเนินคดีก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือหรือความสัมพันธ์ของหน่วยงานจากประเทศที่ร้องขอ นอกจากนี้ ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดี เช่น ข้อมูลการใช้โทรศัพท์ เส้นทางทางการเงินจากธนาคาร บางครั้งข้อมูลหรือพยานหลักฐานบางชนิดอยู่ในการครอบครองของหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ เพราะขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้แล้วยังขาดความร่วมมือกับภาคเอกชนที่ยังไม่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศส่วนใหญ่นับอยู่กับระดับชั้นของหน่วยงานที่ส่งผลต่อการทำงานมากกว่าความสัมพันธ์ทางการทูต ทำให้การประสานงานมีความล่าช้า และไม่ตอบสนองต่อภารกิจในการป้องกันและปราบปรามคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ทั้งนี้ยังถูกควบคุมโดยระบบการเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดถูกครอบงำด้วยปัญหาทางการเมืองและส่งผลโดยตรงต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในลักษณะอาชญากรรมข้ามชาติยังรวมถึงปัจจัยด้านวัฒนธรรมขององค์กร

ของแต่ละหน่วยงานยังเฝ้าอำนวยความสะดวกการป้องกัน และปราบปรามคดียาเสพติดในลักษณะองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติอีกด้วย

1.4) ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่รัฐขาดประสบการณ์ในการทำสำนวน สืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ ขาดทักษะและความเชี่ยวชาญชำนาญในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานขาดความละเอียดรอบคอบในการ รวบรวมพยานหลักฐาน รวมถึงการสืบสวนหา พยานหลักฐานหรือเส้นทางการเงิน สัญญาณ โทรศัพท์ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเก็บ พยานหลักฐานจากการขอข้อมูลการใช้สัญญาณ โทรศัพท์จากบริษัทผู้ให้บริการเครือข่าย นอกจากนี้ ข้อจำกัดด้านบุคลากรทำให้การสืบสวนหา พยานหลักฐานคดียาเสพติดในลักษณะองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติมีความล่าช้าและส่งผลให้ การดำเนินคดีมีความล่าช้าไปด้วย ประกอบกับ เจ้าหน้าที่รัฐขาดความเข้าใจในเนื้อหาและ ขาดมาตรการ หรือแนวทางในการป้องกันพยาน คดียาเสพติดให้มีความปลอดภัยในร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน โดยเฉพาะวาระในการโยกย้าย หรือเปลี่ยนตำแหน่งทั้งภายในและภายนอก องค์กรทำให้บุคลากรขาดความชำนาญเฉพาะทาง

2. แนวทางการพัฒนารูปแบบการสืบสวน สอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย

2.1) ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ การกำหนดยุทธศาสตร์ต้องมียุทธศาสตร์และ ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน และมีเป้าหมายในการ ป้องกันและปราบปรามคดียาเสพติดในลักษณะ อาชญากรรมข้ามชาติโดยเฉพาะ รวมถึง หน่วยงานที่เป็นจุดศูนย์กลางในการรับผิดชอบ

ในการดำเนินงานตามนโยบายและการบูรณาการ ด้านนโยบายระหว่างหน่วยงานในการป้องกัน และปราบปรามร่วมกัน ทั้งนี้ต้องกำหนดนโยบาย ในการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินคดี ยาเสพติดในลักษณะอาชญากรรมข้ามชาติ ให้เหมาะสมให้แก่ละปีงบประมาณ

2.2) ด้านกฎหมายและการลงโทษ ควรมีการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมาย หรือแนวทางการปฏิบัติระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจุดบกพร่องที่ทำให้เจ้าพนักงาน/ พนักงานสอบสวนเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่าง รวดเร็ว มีการลงโทษและปราบปรามองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติอย่างเข้มงวดโดยใช้ มาตรการทางกฎหมายและการลงโทษที่รุนแรง อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการทำลายทรัพย์สินหรือ การตัดเส้นทางการเงินขององค์กรอาชญากรรม ข้ามชาติ ทั้งนี้ ควรมีกฎหมายอาชญากรรม พิเศษขึ้นเพื่อให้มีอำนาจและความรวดเร็ว ในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดที่รุนแรง รวมถึงแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการลงโทษผู้กระทำความผิดให้สาสม ตลอดจน มีกฎหมายคุ้มครองเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

2.3) ด้านหน่วยงาน ควรพัฒนาความ ร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับภาคเอกชนในการ เข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี เช่น เส้นทางการเงิน การใช้สัญญาณโทรศัพท์ รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาคี ในต่างประเทศในการให้ข้อมูลหรือการส่งผู้ร้าย ข้ามแดนและการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการติดต่อประสานงาน และการดำเนินคดียาเสพติดโดยเฉพาะหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรมซึ่งจะทำให้การทำงาน ขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ การสร้างความร่วมมือ

กับสำนักงานข้าวกรองของต่างประเทศในการติดตามสถานการณ์หรือเครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติได้อย่างต่อเนื่อง และประสานงานความร่วมมือกับสำนักงานข้าวกรองในการให้การข่าวที่ดีที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในลักษณะอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงทำข้อตกลงความร่วมมือให้ชัดเจนภายใต้การดำเนินคดีในเงื่อนไขที่ไม่มีกฎหมายหรือสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นต้น

2.4) ด้านบุคลากร ผู้บังคับบัญชาต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินคดีสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ รวมถึงผู้ใต้บังคับบัญชาต้องมีความรู้ความเข้าใจในคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอย่างลึกซึ้งซึ่งมีการจัดสรรทรัพยากรบุคคลโดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญให้สอดคล้องและเหมาะสม รวมถึงส่งเสริมให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้เพิ่มพูนความรู้โดยส่งเสริมให้มีการอบรมขั้นสูงในระดับนานาชาติ

■ อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าปัญหาและอุปสรรคของการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในประเทศไทยประกอบด้วยด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ ด้านกฎหมายและการลงโทษ ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและด้านบุคลากร โดยมีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรืพรพรรณ กำปันทอง (2551) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคผู้บังคับบัญชาไม่เห็นความสำคัญของงานยาเสพติด นโยบายเกิดจากผู้บังคับบัญชาไม่ให้การสนับสนุน นโยบายเป็นการมองจากข้างบนลงมาสู่ข้างล่าง เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุวิทย์ แสงมงคล (2560) พบว่า (1) การกำหนดนโยบายและการวางแผนยุทธศาสตร์แต่เดิมไม่มีแผนป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติเพิ่งเริ่มมีแผนนี้ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2553 และยังคงใช้ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ประเด็นต่อมาคือ ด้านกฎหมายและการลงโทษสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทียทิพย์ จิตสว่าง และนันทิ จิตสว่าง (2556) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคประการหนึ่งในการป้องกันปราบปรามแก๊งอาชญากรรมข้ามชาติที่ก่อเหตุคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้มีการจับกุมและดำเนินคดีแก๊งอาชญากรรมข้ามชาติที่ก่อเหตุคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินตามความผิดที่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเป็นหลัก ไม่ได้ดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรข้ามชาติ พ.ศ. 2556 อันอาจเนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรข้ามชาติ พ.ศ. 2556 เพิ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2556 อันเป็นระยะเวลาไม่นานนักจึงอาจทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนหนึ่งขาดความรู้ความเข้าใจต่อกฎหมายและยังสอดคล้องกับงานวิจัยอีกฉบับหนึ่งของสุนทียทิพย์ จิตสว่าง และนันทิ จิตสว่าง (2559) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

พ.ศ. 2556 น้อยและได้นำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้ในการดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการบันทึกอย่างเป็นทางการ 10 คดี เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดประสบการณ์และไม่ทราบแนวทางในการนำพระราชบัญญัติมาใช้ นอกจากนี้ยังประสบกับความยุ่งยากของการบังคับใช้พระราชบัญญัติ เช่น การใช้เทคนิคพิเศษ การพิสูจน์การกระทำผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติฐานการมีส่วนร่วม การกำหนดอำนาจในการสืบสวนสอบสวนที่ไม่มีความชัดเจน ไม่ใช่เป็นกฎหมายหลักในการดำเนินคดี การกำหนดระเบียบปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน สำหรับการบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ พบว่า มีประสิทธิภาพในด้านคุณภาพของการนำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้ โดยสามารถเป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่ามหาศาลได้หากแต่ประสบปัญหาในการนำพระราชบัญญัติมาใช้ในการดำเนินคดีต่อองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเพียงจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนอาชญากรรมข้ามชาติที่มีจำนวนมาก

ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมนทิพย์ จิตสว่าง และนัทธี จิตสว่าง (2559) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนด้านบุคลากรและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมนทิพย์ จิตสว่าง และนัทธี จิตสว่าง (2559) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดประสบการณ์และไม่ทราบแนวทางในการนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

พ.ศ. 2556 ใช้ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Finckenauer (2007) พบว่า ปัญหาในการสืบสวนสอบสวนและการฟ้องร้องดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป การสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมองค์กรนั้นเกี่ยวข้องกับผู้เชี่ยวชาญในทางปฏิบัติและผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเทคนิคการสืบสวนสอบสวนและการฟ้องผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ต้องสามารถสังเคราะห์และมีประสบการณ์ในเรื่ององค์กรอาชญากรรม

แนวทางการพัฒนารูปแบบการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย ได้แก่ ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ ด้านกฎหมายและการลงโทษ ด้านหน่วยงาน ด้านบุคลากร โดยมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

แนวทางการพัฒนาด้านนโยบายและยุทธศาสตร์สอดคล้องกับงานวิจัยของนิติรัฐพัชรพินิจ (2552) จำเป็นต้องมีการปรับปรุงวิธีการควบคุมการดำเนินคดีและการกำกับตรวจสอบการสนับสนุนช่วยเหลือในการนำมาตรการสืบสวนสอบสวนโดยวิธีพิเศษมาใช้บังคับให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้น ต้องพัฒนาการประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติดและให้มีคณะทำงานด้านยาเสพติดรายสำคัญร่วม โดยมีหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างๆ เข้าร่วมเป็นคณะทำงานเพื่อนำมาตรการทางกฎหมายของรัฐในทุกด้านมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ เช่น การตรวจสอบทางภาษี การตรวจสอบการเงิน การตรวจสอบการประกอบธุรกิจและการตรวจสอบความผิดทางด้านอื่น ๆ โดยให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำเฉพาะกรณีความผิดยาเสพติดรายสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารจัดการคดีและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้มาตรการสืบสวนสอบสวนโดยวิธีพิเศษในการรวบรวมพยานหลักฐานสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษิต มหาพรหม (2555) พบว่า การแสดงความคิดเห็นด้านนโยบาย/กฎหมาย/กฎ ระเบียบ บุคลากรจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีความเห็นด้วยในด้าน การบริหารงานบุคคลและด้านการใช้วิทยาการในการพิสูจน์หลักฐานมาเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา ได้แก่ ด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและสภาพแวดล้อม อันดับที่ 3 ได้แก่ ด้านนโยบาย/กฎหมาย/กฎระเบียบ อันดับที่ 4 ได้แก่ ด้านความร่วมมือของประชาชน ขณะที่อันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับงานวิจัยของสุนทีย จิตสว่าง และนที จิตสว่าง (2559) พบว่า ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ การกำหนดนโยบายในการนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาใช้อย่างจริงจัง จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานควบคู่กับการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง จัดตั้งหน่วยงานกลางทำหน้าที่ในการตรวจสอบคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ จัดตั้งกองทุนเฉพาะสำหรับการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติ กำหนดระเบียบการปฏิบัติที่ชัดเจนและการกำหนดประเภทคดีที่มีความเหมาะสมกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติและการบูรณาการการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับงานวิจัย

ของสุวิทย์ แสงมงคล (2560) พบว่า ข้อเสนอแนะด้านนโยบายควรกำหนดนโยบายให้มีความต่อเนื่องและกำหนดระยะเวลาของแผนงานให้ชัดเจน ควรปรับปรุงระเบียบกฎหมายและข้อบังคับให้กระชับ ด้านโครงสร้างควรปรับให้เหมาะสมกับลักษณะและปริมาณของงานด้านการปฏิบัติงานควรฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

การพัฒนาด้านกฎหมายและการลงโทษสอดคล้องกับงานวิจัยของนิติรัฐ พัศกรพินิจ (2552) พบว่า ควรให้แก้ไขกฎหมายให้มีคณะกรรมการคดียาเสพติดรายสำคัญเป็นผู้กำกับดูแล ตรวจสอบ พัฒนาการประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติดและให้มีคณะทำงานยาเสพติดรายสำคัญร่วม โดยมีหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นคณะทำงานเพื่อนำมาตรการทางกฎหมายของรัฐในทุกด้านมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ เช่น การตรวจสอบทางภาษี การเงิน การประกอบธุรกิจและความผิดทางด้านอื่น ๆ โดยให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำเฉพาะกรณีความผิดยาเสพติดรายสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารจัดการคดีและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้มาตรการสืบสวนสอบสวนวิธีพิเศษในการรวบรวมพยานหลักฐานเช่นเดียวกับงานวิจัยของมยุรา วิมลโลหการ (2553) พบว่า โดยความสำคัญและความจำเป็นในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมประเภทยาเสพติดอันเป็นภัยร้ายแรงในปัจจุบันเป็นปัญหาที่ทำนาย

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง มีการนำเทคโนโลยีเทคนิควิธีการสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และเป็นเครือข่ายมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบมาเป็นองค์กรอาชญากรรม (organized crime) ผู้กระทำผิดเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ก่อให้เกิดความเสียหายและผลกระทบรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคงของประเทศ กระบวนการยุติธรรม ได้เข้ามามีส่วนสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการกระทำ ความผิดในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่กระบวนการสืบสวน จับกุม การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน พิจารณาสั่งฟ้องคดี การนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดจนศาลมีคำพิพากษา โดยเฉพาะการดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดอาญาเสพติดรายสำคัญ การแสวงหาพยานหลักฐานในระหว่าง การสืบสวนเพื่อพิสูจน์ความสัมพันธ์ของบุคคล ในองค์กรการดำเนินการเกี่ยวกับอาชญาเสพติด จะใช้วิธีการแสวงหาพยานหลักฐานโดยวิธีสืบสวนธรรมดาอาจไม่ได้ผล การใช้วิธีสืบสวนสอบสวนพิเศษ เช่น การดักฟัง การใช้เจ้าหน้าที่ อำพราง การจัดส่งภายใต้ควบคุมมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันปราบปรามและพิสูจน์การกระทำความผิดแม้ว่ามาตรการต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนแต่ก็เป็นมาตรการที่จำเป็นต้องใช้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญาเสพติดพยานหลักฐานที่ได้จากการใช้มาตรการต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาก็สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาของศาลได้มีมาตรการในการตรวจสอบและการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานและหากเจ้าพนักงานมีการใช้

มาตรการดังกล่าวไปในทางที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ เจ้าพนักงานก็ต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายและงานวิจัยของสุนทวิทย์ จิตสว่าง และนันทิ จิตสว่าง (2559) พบว่า ประสิทธิผลที่ได้จากการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 คือ สามารถบรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมายที่สามารถลงโทษองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มีความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นการจำคุกหรือการยึดทรัพย์จนก่อให้เกิดผลกระทบที่ดีต่อเศรษฐกิจ สังคมและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หากแต่ประสบปัญหาเจตนารมณ์ของกฎหมายในการบูรณาการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ การกำหนดนโยบายในการนำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้อย่างจริงจัง จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานควบคู่กับการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่ หน่วยงานกลางทำหน้าที่ในการตรวจสอบคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ จัดตั้งกองทุนเฉพาะสำหรับการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติกำหนดระเบียบการปฏิบัติที่ชัดเจน และการกำหนดประเภทคดีที่มีความเหมาะสมกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติและการบูรณาการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยของ Finckenauer (2007) พบว่า ผู้ที่จะทำการสืบสวนสอบสวนและฟ้องร้องในคดีองค์กรอาชญากรรมจึงเป็นหัวใจของประสิทธิภาพในการดำเนินการดังกล่าวและเป็นหลักการที่สำคัญที่ขาดเสียมิได้สำหรับการต่อสู้กับอาชญากรรมองค์กร นอกจากมาตรการในเชิงรุกเพื่อแก้ไข

กับปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ความร่วมมือทั้งนักการเมืองหรือผู้บริหารระดับสูงของตำรวจ รวมทั้งอัยการ พนักงานอัยการในการจัดการกับปัญหาที่ผ่านมาเพื่อจัดการสร้างรูปแบบอย่างเป็นทางการในการจัดการกับปัญหานี้ เช่น ในประเทศอังกฤษเองก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องโลกาภิวัตน์และการตรวจคนเข้าเมืองที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม แต่การสืบสวนสอบสวนจะยากขึ้นไปอีกหากว่าขอบเขตและความหมายของการมีส่วนร่วมนั้นยังไม่ชัดเจน

ประเด็นสุดท้ายด้านการพัฒนาด้านบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของกูชิต มหาพรหม (2555) พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคลจะต้องสร้างขวัญและกำลังใจให้เจ้าหน้าที่ที่มีสายงานที่มีความก้าวหน้าโดยตรงเช่นเดียวกับงานวิจัยของสุนทวิทย์ จิตสว่าง และนันทิ จิตสว่าง (2559) พบว่า จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานควบคู่กับการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานวิจัยของ สุวิทย์ แสงมงคล (2560) พบว่า ด้านการปฏิบัติงาน ควรฝึกอบรม พัฒนาศักยภาพ สร้างแรงจูงใจ และขวัญกำลังใจในการทำงาน

■ สรุป

จากสถานการณ์ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ (transnational crime) ทำให้ประเทศไทยเผชิญหน้ากับปัญหายาเสพติดข้ามชาติซึ่งได้สร้างผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งในมิติของสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศเป้าหมายของอาชญากรรมข้ามชาติ เพราะถือว่าประเทศไทยเป็น “ดินแดนสวรรค์ของอาชญากรรม” เพราะประเทศไทยมีความบกพร่อง

ในกระบวนการยุติธรรมในด้านการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด การสืบสวนสอบสวน การนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม เช่นเดียวกับในคดียาเสพติด ที่การสืบสวนสอบสวนก็ยังมีปัญหาอยู่โดยเฉพาะในนโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ด้านกฎหมายและการลงโทษที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานในประเทศและหน่วยงานระหว่างประเทศ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคด้านบุคลากรที่มีข้อจำกัดหลายประการดังนั้น เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ควรมีแนวทางการพัฒนารูปแบบการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยต้องดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงพัฒนาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการดำเนินคดีให้สามารถเฝ้าต่อการดำเนินคดีได้อย่างรวดเร็ว สามารถนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายเพื่อเป้าหมายในการลดจำนวนผู้กระทำความผิด จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ลดลง ตลอดจนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในสังคมให้มีความปลอดภัยทั้งในด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน

■ ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1) ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาครัฐ ได้แก่ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานคดียาเสพติด สำนักงานอัยการสูงสุด

กองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด รวมถึงแผนกคดียาเสพติด ศาลอาญาคควมมีการพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานเอกชน เช่น ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ รวมถึงบริษัทที่ให้บริการมือถือในการอำนวยความสะดวกพยานหลักฐานที่สำคัญ เช่น บัญชีธนาคาร เส้นทางทางการเงินของผู้ต้องหา ข้อมูลการใช้โทรศัพท์ของผู้ต้องหา โดยเน้นการประสานความร่วมมือ การบูรณาการทำงาน การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงหน่วยงานด้านยาเสพติดในต่างประเทศด้วย เช่นกัน

1.2) ด้านบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรที่มีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เช่น กองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ต้องมีการฝึกฝนและพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดียาเสพติดโดยเฉพาะในประเด็นของการรวบรวมพยานหลักฐาน การบังคับใช้กฎหมายให้มีความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น ตลอดจนต้องมีการเพิ่มจำนวนบุคลากรหรือผู้เชี่ยวชาญให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่

1.3) ด้านเทคโนโลยี ควรจัดหาหรือนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น เทคโนโลยีในการวิเคราะห์เส้นทางเดินรถ ข้อมูลการใช้โทรศัพท์ เส้นทางทางการเงิน รวมถึงวิทยาการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหา รวบรวมพยานหลักฐาน การจับกุมคดียาเสพติดในลักษณะองค์การอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อประโยชน์ในการลดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินคดีที่ค่อนข้างใช้ระยะเวลานาน

1.4) ด้านการตัดวงจรของเครือข่ายยาเสพติด โดยมีการนำแนวทางหรือมาตรการในการตัดวงจรเครือข่ายยาเสพติดมาใช้อย่างจริงจังเพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินการต่อเนื่อง เช่น การตัดวงจรทรัพย์สินของเครือข่ายยาเสพติด ในลักษณะองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น โดยอาศัยเครื่องมือทางกฎหมาย เช่น ประมวลกฎหมายอาญาพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 รวมถึงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1) ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ในเชิงปฏิบัติให้ชัดเจน โดยเฉพาะการดำเนินงานในการป้องกันและปราบปรามคดียาเสพติด ในลักษณะองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงการพัฒนา นโยบายที่ใช้ในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเชิงปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น เช่น การลดศักยภาพการผลิตยาเสพติดภายนอกประเทศ การสกัดกั้นยาเสพติดในประเทศ การทำลายศักยภาพของกลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติด การควบคุมพื้นที่ผลิตหรือปลูกพืชเสพติดในประเทศ

2.2) ด้านกฎหมายและการลงโทษ ควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีและการลงโทษให้มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเพื่อป้องกันและสร้างความเกรงกลัวให้แก่บุคคลอื่นที่จะประพฤติดื้อและให้ทันสมัยตลอดจนสอดคล้องกับสถานการณ์ยาเสพติดที่เปลี่ยนไป เช่น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามกระทำความผิดเกี่ยวกับ

ยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2519 รวมถึงนโยบายและยุทธศาสตร์ในด้านการบริหารจัดการการบังคับใช้กฎหมายให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ

■ บรรณานุกรม

นิติรัฐ พัสกรพินิจ. (2552). *การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติด ศึกษาในกรณีการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภูจิต มหาวรรณ. (2555). การพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของบัญชาการตำรวจนครบาล. *SDU Res. J.*, 8(2), 175-187.

มยุรา วิมลโลหการ. (2553). *การแสวงหาพยานหลักฐานในคดียาเสพติดโดยการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลักกรินทร์ นิยมศิลป์. (2558). *อาชญากรรมข้ามชาติ: ภัยคุกคามไทยและอาเซียน. บทความวิชาการในหนังสือความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุนทรีพรรณ กำปันทอง. (2551). ปัญหาและอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ชุดปราบปรามยาเสพติดตำรวจภูธรจังหวัดยะลา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 3(1), 39-50.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2561). *ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศประจำปี 2561*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง. สุมณฑิพย์ จิตสว่างและนันทิ จิตสว่าง. (2556). *การจัดการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามแก๊งอาชญากรรมข้ามชาติที่ก่อเหตุคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุมณฑิพย์ จิตสว่าง และนันทิ จิตสว่าง. (2559). *แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการยุติธรรม.

สุวิทย์ แสงมงคล. (2560). รูปแบบการบริหารงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. *วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย*, 9(3), 381-411.

อภาศิริ สุวรรณานนท์. (2556). อาเซียนกับการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*, 9(1), 15-20.

หนังสือต่างประเทศ

Caballero Anthony, M., & Hangzo, P. (2013). Transnational Crime. In M. Caballero-Anthony & A. Cook (Eds.), Non-Traditional

- Security in Asia: Issues, Challenges and Framework for Action, 234-266.
- Finckenauer, J. O. (2007). *The mafia and organized crime: A beginner's guide*. Oxford: One world.
- Hobbs, D. (2013). *Lush life: Constructing organized crime in the UK*. Oxford: Oxford University Press.
- Pushpanathan, S. (1999). *Managing Transnational Crime in ASEAN*. Jakarta: ASEAN Law Students Conference.
- United Nations. (2019). *World drug report 2019*. Retrieved February 7, 2020, from <https://wdr.unodc.org/wdr2019/>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2011). *Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes: Research report*. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime.

